

Nr 11.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 11 i anledning av andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 3, rörande väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning om i huru stor utsträckning byggnader, som äro avsedda för kommunala ändamål och disponeras av kommunerna, ägas av enskilda eller bolag m. m.

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 259, har herr *Karlsson* i Sandviken hemställt, det riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning, i hur stor utsträckning byggnader, som äro avsedda för kommunala ändamål samt disponeras av kommunerna, ägas av enskilda eller bolag, samt att, därest denna utredning giver vid handen nödvändigheten av en komplettering av expropriationslagen att omfatta även expropriation av byggnader för kommunala ändamål, Kungl. Maj:t fortast möjligt måtte framlägga proposition i ämnet.

Motionen.

I fråga om motiveringen för denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Vederbörande utskott i andra kammaren har över förevarande motion inhämtat yttrande från skolöverstyrelsen, som gjort följande uttalande:

Andra kammarens tillfälliga utskott.

Någon omfattande utredning i av motionären angivet syfte har, så vitt överstyrelsen känner, hittills icke blivit verkställd. Då emellertid ett utan tvivel avsevärt antal enskilda och bolag tillhöriga byggnader, särskilt vid bruksorter och industrisamhällen, av kommunerna disponeras för skoländamål eller andra folkbildningsändamål,

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 12 saml. 2 avd. 9 häft. (Nr 11.)

synes en utredning rörande omfattningen av detta förhållande kunna vara ägnad att från en betydelsefull synpunkt belysa de yttre betingelser, under vilka folkundervisnings- och folkbildningsarbetet fortgår. Överstyrelsen, som givetvis icke kan i detta sammanhang yttra sig angående behövligheten av den utav motionären ifrågasatta utvidgningen av expropriationslagens tillämpningsområde, finner alltså beaktansvärda skäl tala för att en utredning i det uti motionen angivna syfte kommer till stånd.

Det torde vara ett ganska ofta förekommande fall i vissa delar av vårt land, att kommunerna icke själva äga de lokaler eller åtminstone somliga av de lokaler, särskilt skollokaler, vilka användas för kommunala ändamål. Någon bestämd kännedom om i vilken utsträckning detta är fallet har man emellertid icke, men det torde näppeligen kunna bestridas, att det är ett allmänt intresse att få reda på, hur våra kommuner ha det ställt i berörda hänseende. Skolöverstyrelsen har ur skolans synpunkt tillstyrkt en utredning, och utskottet, som ansluter sig till skolöverstyrelsens mening, anser, att samma skäl som tala för en utredning rörande äganderätten till skolbyggnader kunna åberopas för en utredning i allmänhet, om i vilken grad enskilda eller bolag ställt byggnader till förfogande för kommunala ändamål, liksom ock på vilka villkor kommunerna få använda dylika i enskild ägo befintliga byggnader. En dylik utredning torde utan större svårigheter kunna föranstaltas av Kungl. Maj:t på administrativ väg.

Däremot synes det utskottet icke lämpligt att, såsom motionären hemställt, sammankoppla en dylik utredning med ett krav på ändring i expropriationslagstiftningen. En sådan sammankoppling skulle enligt utskottets mening kunna bl. a. få den ingalunda önskvärda påföljden, att bolag eller enskilda, som ha för avsikt att ställa skol- eller andra byggnader till förfogande för en kommun, skulle bli skrämde från att fullfölja sin avsikt, varigenom fattiga kommuner blott skulle berövas en given fördel.

Då någon verklig olägenhet icke påvisats av att enskilda tillhandagå kommuner med byggnader, synes det icke heller utskottet riktigt att utgå ifrån att behov av expropriation av sådana byggnader skulle föreligga.

Vad utskottet förordar innebär alltså blott att Kungl. Maj:t skulle åstadkomma en översikt över faktiskt existerande förhållanden på i motionen berörda områden.

Utskottet hemställde sålunda, att andra kammaren måtte för sin del besluta, det riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning, i hur stor utsträckning byggnader, som äro avsedda för kommunala ändamål samt disponeras av kommunerna, ägas av enskilda eller bolag.

Andra kammaren beslöt för sin del bifalla sitt tillfälliga utskotts hemställan. Detta beslut har delgivits första kammaren, som hänvisat ärendet till sitt andra tillfälliga utskott. *Andra kammarens beslut.*

I den förevarande motionen framhålles, att den nuvarande expropriationslagen lämnar en lucka öppen, som torde vara nödvändig att fylla fortast möjligt, då det gäller byggnader, som ägas av bolag eller enskilda men som äro uppförda för kommunala ändamål och disponeras av kommunerna, samt att det utgör en stor olägenhet för kommunens vidkommande, att den ej är ägare till dessa byggnader, ty därigenom hindras dess verksamhet, om det skulle gälla nödiga förändringar av lokalerna. *Utskottet.*

Det största antalet byggnader av ifrågavarande natur torde utgöras av hus, vari skolor äro inrymda. Någon olägenhet av att dessa ägas av bolag eller enskilda har dock ej påvisats, icke ens av motionären själv, utan torde detta förhållande snarare vara till fördel för kommunerna, som därigenom slippa ifrån en hel del skolhusbyggande. En ändring av expropriationslagen i den riktning, motionären föreslagit, skulle tvivelsutan medföra, att de kommuner, som för närvarande äga denna ekonomiska fördel, själva för framtiden finge bygga sina skolhus, och synes därför i detta sammanhang icke lämpligen böra ifrågasättas.

Skolöverstyrelsen har visserligen i sitt utlåtande framhållit önskvärdheten av att en utredning i det av motionären angivna syftet kommer till stånd, men torde denna styrelse äga möjlighet att utan riksdagens medverkan verkställa sådan utredning, om den befinnes vara av behovet påkallad.

Utskottet, som sålunda icke funnit tillräckliga skäl tala för den ifrågasatta skrivelsen, får alltså hemställa,

att första kammaren icke måtte biträda andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Stockholm den 8 april 1919.

På utskottets vägnar:

OSKAR NYLANDER.

Närvarande: Herrar Nylander, Alkman, Welander, Ödlund, Öhngren, Johansson och Vindahl.